

més comú així que comença la Renaixença: «muyra, muyra l'ingrat que, al sonar en sos llavis / per estranya regió, l'accent natiu, no plora, / que, al pensar en sos llars, no 's consum ni s'enyora / ni cull del mur sagrat la lira dels seus avis», Aribau. Encara que ja abans apareix aplicat a l'enyorament per absència, i fins com a reflexiu, l'aplicació especial a la nostàlgia de la pàtria, no es troba gaire fins a Aribau, però des de llavors esdevé un tòpic, que no és interessant d'exemplificar.

Seria bo d'afegir-hi encara algun testimoni literari significatiu: «ab son carro de llum, que 'l cor anyora», «Hesperis --- anyora la terra enfonzada --- lo riure de les altres Hespèrides enyor ---», *Atlàntida* (292, 260, cant x). «Veu aquelles possessions? / Ja fa estona que l'enyoren / perquè un poquet les mil·lor», PdAPenya (*IdOr.* 1, 12). Popularment és un mot que resta generalment usat, des de la ratlla d'Aragó fins a les Illes, i des del País Valencià fins a la frontera occitana: «lo ca s *ayúræ* de no fer re», sento al meu pastor de Conat el 1960.

L'etimologia no ofereix cap dubte. És veritat que s'hi va vessar força tinta, i es van emetre dues teories discrepants, la primera de les quals gaudí de prestigi al principi, quan no es coneixia entre nosaltres el vigor de les lleis fonètiques: la ideà Balari (*Rev. Ac. B. L. Bna.*, 11-v-1885, pp. 5-11) suposant que *enyor* (que volien escriure *anyor*) venia del ll. ANGOR, -ORIS, 'angoixa', i d'*enyor* derivaria *enyorar* (també TForteza, AMAlcover, cf. Moll, *BDLC* XII, 1923, 49-53; XIII, 186-8).

Això era evidentment impossible en fonètica romànica o catalana. I aviat Meyer-Lübke, abans de 1909 (*REW* 1, 4258), donà la bona, IGNORARE, que divulgada per Montoliu (*E. U. C.* VI, 1912, 290), es generalitzà, i acabà per ser acceptada per Moll i pel mateix Spitzer, que en completà la demostració semàntica en el seu treball de la *RFE* xxiv, 1937, 34-6. Aquest havia sostingut abans una altra idea, enginyosa però forçada combinació: d'*entranya* vindria *entranyor*,¹ d'ací *entranyorar-se* i d'aquest s'hauria extret *anyorar* per falsa suposició del prefix *entre-* (*LexikK*, 1921, 14-5; *RFE* x, 1923, 312, 379). Idea avui abandonada per raons tan clares, que ja no necessita repetir-les ací.

Encara que sigui més divulgat en el llatí comú l'ús de IGNORARE amb complement de les coses i de les idees, com més popular o familiar i viu era l'estil més es troba la construcció amb acusatiu de persona, expressant en diversos aspectes el coneixement de les circumstàncies d'aquesta. Així molt sovint ja en els grans Còmics, en les Lletres de Ciceró, etc.: «te *ignorabant*» 'no sabien com ets, quin és el teu natural', Terenci (*Eunuc*, 1089), «erras, si credis, et me *ignoras*, Clinia» (*Heauton Timorumenos*, 105), «quia egens relicta est misera, *ignoratur* parens» (*Phormio*, 2.3.10): ja se sabia qui era el pare, però de res no servia perquè era qui sap on i obrava com si no el fos. «Domitius *ignorat* de filio», escrivia Ciceró quan aquest s'ha perdut de vista (*ad Att.*, 8.14, fi). D'ací es podia passar fàcilment a 'no saber on para algú'; i,

si fa no fa, ja s'hi ha arribat en un passatge de Salustí, quan els romans han perdut la pista de Jugurta; però de cop, «*ignoratus*, Romanos palantes repente ingreditur» (*Jug.*, 58). La resta de l'evolució semàntica, encara que ja no es trobi en la literatura clàssica, és la resumida a dalt: 'no saber on és' > 'trobar a faltar algú' > 'sentir-ne enyorança'.

Mot majorment interessant en tant que solament l'ha mantingut, en el nivell hereditari, entre tots els dominis romànics la llengua catalana. Ni en els llenguatges més veïns i afins —llengua d'oc, castellà, etc.— no en va quedar rastre, fins que les llengües sàvies modernes l'han reprès llibrescament del llatí clàssic, en la forma erudita *ignorar*. Només en certs parlars gallego-portuguesos observem formes que revclen, si no una transmissió rigorosament hereditària, almenys formes que se li acosten, si bé quedant-se a mig camí, i amb evolució semàntica distinta, però innovadora en un sentit no molt diferent del nostre: Alentejo *inhorar* i *inorar* 'trobar estrany': *isso não se lhe deve inhorar* (Pires, *RLus.* xxix, 221), minhoto *inorar* «estranyhar, admirar» (a Vila-Real, *RLus.* XII, 103); en una *cantiga* molt popular a tota aquesta comarca: «quem tem meninos pequenos, / nom se l'inora o cantar '<no se li fa estrany, no se'n pot estar>': / quantes vezes se le canta / com vontade de chorar»: una altra versió recollida a Moncorvo porta la pronúncia *ignora*, i a moltes altres llocs se substitueix per *estranha* (Leite de Vasconcelos, *RLus.* x, 26). En fi gall *inorar* que Valladares tradueix per «extrañar».

El mot fou internacionalment percebut com una genial troballa catalana, i algunes llengües veïnes el manllevaren, però servant-li sempre una aura marcadament catalanesca: cast., gall. *añorar*, *añoranza*. En castellà l'usà primerament Joan Arolas († 1848), després Pereda (1895), sovint Unamuno; *añoranza* Pérez Galdós; veg. *DCEC* I, 229; Mugica, *ZRPh.* xxx, 350; GColon (*Enc. Ling. Hisp.*, p. 236; *Actas XI Congr. Int. Ling. Rom.*, 1965, p. 1920); uns pocs gallescs s'ho han canviat en *añoiar* recordant-se de llur *agoiar* (però ni Valladares ni Carré no s'ho fan seu).

DERIV.: *Enyorament* [Llull]: «Mort és mon major: caritat, justícia, moven la mia ànima a *enyorament* e a plànyer madona l'abadesa», «si sents en ton coratge desig e *enyorament* de tos parents, doncs cercha en ton coratge si hi sents Déu», *Blanq.* (I, 144.12, 163.1); quan Jaume II deixà Sicília per esdevenir el sobirà català-aragonès, els sicilians «tornà-se'n cascan en son loc, ab gran *enyorament* que-s donaren del senyor rei», Muntaner (§ 176, Casac. v, 50.15); «saludant-los de part mia, / deïts-los que *enyorament* / hai, cert, del bon estament / en lo qual ésser solia», Turmeda (*Div. Mall.*, NCL., 129); «... quines làgremes dolçes de *enyorament* Elizabeth y Zacharies poren quant se parteix d'ells aquella matutina stela ...», Roís de Corella (*Cartoixa* I, 26v). «Presca de greu fatiga / soleta ploro / mon goig ausent; / ell a tornar molt triga / y en tant jo moro / d'*anyorament*», Anselm Clavé (*Llibre d'or*, 80).

Enyorança [S. xv, Malla, *Pecador Remui*]: fora